

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έβδομο τμήμα)

της 16ης Δεκεμβρίου 2020*

«Υπαλληλική υπόθεση – Υπάλληλοι – Επιζών σύζυγος – Σύνταξη επιζώντος – Άρθρα 18 και 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ – Προϋποθέσεις επιλεξιμότητας – Διάρκεια του γάμου – Ένσταση ελλείψεως νομιμότητας – Ίση μεταχείριση – Αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω ηλικίας – Αναλογικότητα – Έννοια του όρου “σύζυγος”»

Στην υπόθεση T-442/17 RENV,

RN, εκπροσωπούμενη από τον F. Moysse, δικηγόρο,

προσφεύγουσα,

κατά

Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τους G. Gattinara και B. Mongin,

καθής,

υποστηριζόμενης από το:

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εκπροσωπούμενο από τις M. Ecker και E. Taneva,

παρεμβαίνον,

με αντικείμενο προσφυγή δυνάμει του άρθρου 270 ΣΛΕΕ με αίτημα την ακύρωση της απόφασης της Επιτροπής της 24ης Σεπτεμβρίου 2014, περί απορρίψεως της αιτήσεως της προσφεύγουσας για τη χορήγηση σύνταξης επιζώντος,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έβδομο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. da Silva Passos, πρόεδρο, I. Reine (εισηγήτρια) και L. Truchot, δικαστές,

γραμματέας: E. Coulon

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

Απόφαση

I. Νομικό πλαίσιο

- 1 Το άρθρο 79, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: ΚΥΚ) ορίζει τα εξής:

«Σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο κεφάλαιο 4 του παραρτήματος VIII [του ΚΥΚ], η επιζώσα σύζυγος υπαλλήλου ή τέως υπαλλήλου έχει δικαίωμα συντάξεως επιζώντων ίσης με το 60 % της συντάξεως αρχαιότητας ή του επιδόματος αναπηρίας, της οποίας edικαιούτο ο θανών ή της οποίας θα edικαιούτο αυτός, αν ηδύνατο να την αξιώσει, ανεξάρτητα από τη διάρκεια υπηρεσίας ή την ηλικία του κατά τον χρόνο του θανάτου του.»

- 2 Το άρθρο 18 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ ορίζει τα εξής:

«Ο επιζών σύζυγος πρώην υπαλλήλου δικαιούχου συντάξεως αρχαιότητας δικαιούται, υπό την επιφύλαξη των διατάξεων που προβλέπονται στο άρθρο 22 [του παρόντος παραρτήματος] και εφόσον το ζεύγος είχε τελέσει γάμο πριν από την αποχώρηση του υπαλλήλου από την υπηρεσία του οργάνου και ο γάμος είχε διαρκέσει επί ένα τουλάχιστον έτος, συντάξεως επιζώντων ίσης με το 60 % της συντάξεως αρχαιότητας την οποία ελάμβανε ο δικαιούχος κατά τον χρόνο του θανάτου του. [...]

Η διάρκεια του γάμου δεν λαμβάνεται υπόψη, αν ένα ή περισσότερα τέκνα προέρχονται από γάμο του υπαλλήλου που είχε συναφθεί πριν από την αποχώρηση του υπαλλήλου από την υπηρεσία, εφόσον ο επιζών σύζυγος επιμελείται ή έχει επιμεληθεί αυτών των τέκνων.»

- 3 Το άρθρο 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ έχει ως εξής:

«Η πλήρωση της χρονικής προϋποθέσεως που προβλέπεται [στο άρθρο 18 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ] δεν απαιτείται, αν ο γάμος, έστω και αν συνήφθη μετά τη λήξη της δραστηριότητας του υπαλλήλου, διήρκεσε τουλάχιστον πέντε έτη.»

- 4 Τέλος, το άρθρο 27, πρώτο και τρίτο εδάφιο, του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ προβλέπει τα εξής:

«Ο διαζευγμένος σύζυγος υπαλλήλου ή πρώην υπαλλήλου δικαιούται συντάξεως επιζώντων κατά τα οριζόμενα στο παρόν κεφάλαιο, υπό την προϋπόθεση ότι μπορεί να αποδείξει ότι ο πρώην σύζυγος ήταν υποχρεωμένος, κατά τον χρόνο του θανάτου του, να του/της καταβάλλει διατροφή, δυνάμει δικαστικής απόφασης, ή λόγω ισχύοντος διακανονισμού μεταξύ αυτού/αυτής και του/της πρώην συζύγου, ο οποίος έχει επισήμως καταχωρηθεί.

[...]

Ο διαζευγμένος σύζυγος στερείται του δικαιώματός του [σε σύνταξη επιζώντος], εάν είχε συνάψει νέο γάμο πριν από τον θάνατο του πρώην συζύγου [...].»

II. Ιστορικό της διαφοράς

- 5 Η προσφεύγουσα, RN, και ο σύζυγός της, υπάλληλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, έζησαν ως ζεύγος από το 1985. Στις 10 Ιουνίου 1987, το ζεύγος απέκτησε ένα τέκνο. Στις 7 Μαΐου 1988, συνήψαν τον πρώτο γάμο τους. Οι σύζυγοι έλαβαν διαζύγιο στις 29 Απριλίου 1996. Στις 20 Αυγούστου 2012, η προσφεύγουσα, η οποία δεν είχε συνάψει άλλον γάμο μετά το διαζύγιο της, συνήψε εκ νέου γάμο με τον πρώην σύζυγό της.

- 6 Στο διάστημα από τις 11 Σεπτεμβρίου 1998 έως τις 22 Δεκεμβρίου 2011, ο πρώην σύζυγος της προσφεύγουσας ήταν παντρεμένος με άλλο πρόσωπο.
- 7 Ο σύζυγος της προσφεύγουσας ανέλαβε καθήκοντα στην Επιτροπή το 1991 και συνταξιοδοτήθηκε την 1η Οκτωβρίου 2007. Αποβίωσε στις 2 Αυγούστου 2014.
- 8 Στις 3 Σεπτεμβρίου 2014, μετά τον θάνατο του συζύγου της, η προσφεύγουσα, ως επιζώσα σύζυγος πρώην υπαλλήλου, υπέβαλε αίτηση για τη χορήγηση σύνταξης επιζώντος βάσει του κεφαλαίου 4 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ.
- 9 Στις 24 Σεπτεμβρίου 2014, ο προϊστάμενος της μονάδας «Συντάξεις» του Γραφείου «Διαχείρισης και Εκκαθάρισης Ατομικών Δικαιωμάτων» (PMO) της Επιτροπής απέρριψε την αίτηση της προσφεύγουσας για τη χορήγηση σύνταξης επιζώντος (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση). Ο προϊστάμενος της μονάδας αυτής έκρινε, κατ' ουσίαν, ότι, στο πλαίσιο της εξέτασης του δικαιώματος της προσφεύγουσας σε σύνταξη επιζώντος λόγω του θανάτου του συζύγου της, δεν έπρεπε να ληφθεί υπόψη η ημερομηνία του πρώτου γάμου της, ο οποίος είχε λυθεί με απόφαση διαζυγίου και, επομένως, δεν παρήγε πλέον αποτελέσματα, αλλά η ημερομηνία του δεύτερου γάμου της, ο οποίος είχε συναφθεί στις 20 Αυγούστου 2012. Ως εκ τούτου, αφού διαπίστωσε ότι ο δεύτερος αυτός γάμος είχε συναφθεί μετά την αποχώρηση του συζύγου της προσφεύγουσας από την ενεργό υπηρεσία και ότι είχε διαρκέσει περίπου δύο έτη κατά την ημερομηνία του θανάτου του συζύγου της, ο προϊστάμενος της μονάδας «Συντάξεις» του PMO κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν πληρούνταν οι προϋποθέσεις των άρθρων 18 και 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ και ότι, επομένως, η προσφεύγουσα δεν μπορούσε να αξιώσει σύνταξη επιζώντος.
- 10 Στις 22 Δεκεμβρίου 2014, η προσφεύγουσα υπέβαλε διοικητική ένσταση κατά της προσβαλλομένης αποφάσεως. Στις 23 Δεκεμβρίου 2014, προσκόμισε συμπληρωματικά στοιχεία προς στήριξη της διοικητικής ένστασης.
- 11 Στις 10 Απριλίου 2015, η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή της Επιτροπής απέρριψε τη διοικητική ένσταση και επιβεβαίωσε την ανάλυση του προϊσταμένου της μονάδας «Συντάξεις» του PMO (στο εξής: απόφαση περί απορρίψεως της διοικητικής ένστασης).

III. Διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης και αναιρετική διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου

- 12 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης στις 17 Ιουλίου 2015, η προσφεύγουσα άσκησε προσφυγή με αίτημα να ακυρωθούν η προσβαλλόμενη απόφαση και η απόφαση περί απορρίψεως της διοικητικής ένστασης, καθώς και να καταδικαστεί η Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα. Η προσφυγή πρωτοκολλήθηκε με αριθμό υπόθεσης F-104/15.
- 13 Προς στήριξη της προσφυγής της, η προσφεύγουσα προέβαλε τρεις λόγους ακυρώσεως, οι οποίοι αφορούσαν, ο πρώτος, πλάνη περί το δίκαιο, άλλως πρόδηλη πλάνη εκτίμησης στο πλαίσιο της εφαρμογής των άρθρων 18 και 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ, ο δεύτερος, ένσταση ελλείψεως νομιμότητας και παραβίαση των αρχών της ίσης μεταχείρισης, της απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω ηλικίας και της αναλογικότητας και, ο τρίτος, πλάνη στο πλαίσιο της ερμηνείας του όρου «σύζυγος» κατά την έννοια του καθεστώτος που εφαρμόζεται στη σύνταξη επιζώντος.
- 14 Η Επιτροπή ζήτησε από το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης να απορρίψει την προσφυγή και να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

- 15 Με απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2015, επετράπη στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να παρέμβει υπέρ της Επιτροπής.
- 16 Με απόφαση της 20ής Ιουλίου 2016, RN κατά Επιτροπής (F-104/15, στο εξής: αρχική απόφαση, EU:F:2016:163), το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης ακύρωσε την προσβαλλόμενη απόφαση. Αποφάσισε επίσης ότι η Επιτροπή φέρει τα δικαστικά έξοδά της καθώς και τα δικαστικά έξοδα της προσφεύγουσας. Έκρινε εξάλλου ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο φέρει τα δικαστικά έξοδά του.
- 17 Με την αρχική απόφαση, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης διαπίστωσε, κατ' ουσίαν, ότι, καίτοι η συγκεκριμένη περίπτωση της προσφεύγουσας δεν προβλεπόταν ρητώς στο άρθρο 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ, το γράμμα καθεαυτού του εν λόγω άρθρου δεν αποκλείει ερμηνεία κατά την οποία η διοίκηση θα υποχρεούνταν να λάβει υπόψη τη σωρευτική διάρκεια των επίμαχων περιόδων γάμου, ήτοι τις περιόδους του πρώτου και του δεύτερου γάμου με τον ίδιο υπάλληλο, προκειμένου να ελεγχθεί αν πληρούνται η προϋπόθεση του γάμου πενταετούς διάρκειας η οποία προβλέπεται στη διάταξη αυτή για τη θεμελίωση δικαιώματος στη σύνταξη επιζώντος.
- 18 Επιπλέον, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης έκρινε ότι, εάν τα άρθρα 18 και 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ ερμηνεύονταν υπό την έννοια ότι αποκλείουν τη συνεκτίμηση της σωρευτικής διάρκειας των περιόδων γάμου της προσφεύγουσας, θα θέσπιζαν διαφορετική μεταχείριση μεταξύ των επιζώντων συζύγων πρώην υπαλλήλων ανάλογα με το αν ο γάμος είχε συναφθεί πριν από την αποχώρηση του υπαλλήλου από την ενεργό υπηρεσία ή μετά από αυτήν. Επομένως, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης έκρινε ότι, στο μέτρο που η ερμηνεία αυτή δεν αποκλείεται ρητώς από το γράμμα του άρθρου αυτού, το άρθρο 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ έπρεπε να ερμηνευθεί κατά τρόπο που να συνάδει προς την αρχή της ίσης μεταχείρισης, υπό την έννοια ότι η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή είχε την υποχρέωση, στο πλαίσιο του ελέγχου της πλήρωσης της προϋπόθεσης της ελάχιστης διάρκειας του γάμου, να αθροίσει τις διαφορετικές περιόδους γάμου, στην περίπτωση που, όπως εν προκειμένω, η προσφεύγουσα συνήψε γάμο δύο φορές με τον ίδιο υπάλληλο, την πρώτη φορά πριν από την αποχώρηση του υπαλλήλου από την ενεργό υπηρεσία και τη δεύτερη μετά την εν λόγω αποχώρηση.
- 19 Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης έκανε δεκτό τον πρώτο λόγο ακυρώσεως, ο οποίος αφορούσε πλάνη περί το δίκαιο, και ακύρωσε την προσβαλλόμενη απόφαση.
- 20 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 29 Σεπτεμβρίου 2016, η Επιτροπή άσκησε αναίρεση κατά της αρχικής αποφάσεως, η οποία πρωτοκολλήθηκε με τον αριθμό T-695/16 P. Η Επιτροπή ζήτησε από τον Γενικό Δικαστήριο, πρώτον, να αναιρέσει την αρχική απόφαση, δεύτερον, να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη, στην περίπτωση που το Γενικό Δικαστήριο ήθελε κρίνει ότι η υπόθεση ήταν ώριμη προς εκδίκαση, και, τρίτον, να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.
- 21 Με απόφαση της 18ης Ιουλίου 2017, Επιτροπή κατά RN (T-695/16 P, μη δημοσιευθείσα, στο εξής: απόφαση επί της αιτήσεως αναίρέσεως, EU:T:2017:520), το Γενικό Δικαστήριο (αναιρετικό τμήμα) έκανε δεκτό το πρώτο σκέλος του δεύτερου λόγου αναίρέσεως και το τρίτο σκέλος του τρίτου λόγου αναίρέσεως, τα οποία αφορούσαν, κατ' ουσίαν, πλάνη περί το δίκαιο στην οποία υπέπεσε το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης κατά την ερμηνεία του άρθρου 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ.

- 22 Κατά το Γενικό Δικαστήριο, εκτιμώντας ότι η επίμαχη διάταξη δεν απέκλειε ερμηνεία η οποία θα υποχρέωνε τη διοίκηση, σε συγκεκριμένη περίπτωση, όπως η επίδικη, να λάβει υπόψη τη σωρευτική διάρκεια των περιόδων γάμου κατά τον έλεγχο της πλήρωσης της προϋπόθεσης της διάρκειας του γάμου, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης είχε προβεί σε ιδιαίτερος διασταλτική ερμηνεία της διάταξης αυτής. Η ερμηνεία αυτή αντέβαινε, όμως, στην πάγια νομολογία κατά την οποία οι διατάξεις του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δίδουν δικαίωμα σε οικονομικές παροχές πρέπει να ερμηνεύονται στενά. Επιπλέον, κατά το Γενικό Δικαστήριο, η ερμηνεία αυτή επέβαλλε στη διοίκηση υποχρέωση η οποία δεν προέκυπτε από τη διάταξη αυτή και αντέβαινε στην αρχή της ασφάλειας δικαίου.
- 23 Εξάλλου, το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η ερμηνεία του άρθρου 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ την οποία δέχθηκε το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης ισοδυναμούσε με την επιβολή στη διοίκηση της υποχρέωσης να θεωρεί ότι γάμος λυθείς με απόφαση διαζυγίου μπορούσε ακόμη να παράγει αποτελέσματα επί του δικαιώματος σε σύνταξη επιζώντος βάσει του εν λόγω άρθρου. Το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι ναι μεν η δυνατότητα αυτή υφίσταται βάσει του άρθρου 27, πρώτο εδάφιο, του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ, πλην όμως η διάταξη αυτή δεν ετύγχανε εφαρμογής στην προκειμένη περίπτωση, βάσει του τρίτου εδαφίου της διάταξης αυτής, λόγω του δεύτερου γάμου της προσφεύγουσας με τον σύζυγό της στις 20 Αυγούστου 2012.
- 24 Το Γενικό Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι δεν συνέτρεχε λόγος να αποφανθεί επί του επιχειρήματος της προσφεύγουσας σχετικά με την προβαλλόμενη παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας το οποίο εξέτασε το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης, στο μέτρο που το επιχείρημα αυτό βασιζόταν στην ερμηνεία του άρθρου 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ που έγινε δεκτή με την αρχική δικαστική απόφαση, η οποία ενείχε πλάνη περί το δίκαιο.
- 25 Ως εκ τούτου, το Γενικό Δικαστήριο αναίρεσε την αρχική απόφαση. Επιπλέον, αφού διαπίστωσε ότι το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης δεν είχε εξετάσει τον τρίτο λόγο ακυρώσεως που προέβαλε η προσφεύγουσα, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η διαφορά δεν ήταν ώριμη προς εκδίκαση και ανέπεμψε την υπόθεση ενώπιον τμήματος του Γενικού Δικαστηρίου διαφορετικού εκείνου που αποφάνθηκε επί της αιτήσεως αναιρέσεως, επιφυλασσόμενο ως προς τα δικαστικά έξοδα.
- 26 Κατά συνέπεια, η υπό κρίση προσφυγή πρωτοκολλήθηκε με αριθμό υπόθεσης T-442/17 RENV.

IV. Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων κατόπιν της αναπομπής

- 27 Κατόπιν της έκδοσης της απόφασης επί της αιτήσεως αναιρέσεως, οι μετέχοντες στη διαδικασία κλήθηκαν να καταθέσουν γραπτές παρατηρήσεις σχετικά με τη συνέχεια που έπρεπε να δοθεί στη διαδικασία βάσει του άρθρου 217, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου.
- 28 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 6 Σεπτεμβρίου 2017, η προσφεύγουσα παραιτήθηκε του δικαιώματος να καταθέσει συμπληρωματικές γραπτές παρατηρήσεις. Με δικόγραφο που κατέθεσε την ίδια ημερομηνία, το Κοινοβούλιο παραιτήθηκε επίσης του δικαιώματος να καταθέσει γραπτές παρατηρήσεις. Η Επιτροπή κατέθεσε τις γραπτές παρατηρήσεις της εκπρόθεσμα, στις 4 Οκτωβρίου 2017. Κατόπιν των εξηγήσεων που παρέσχε η Επιτροπή, ο πρόεδρος του τέταρτου τμήματος του Γενικού Δικαστηρίου αποφάσισε να περιλάβει τις εν λόγω παρατηρήσεις στη δικογραφία.

- 29 Στις 19 Δεκεμβρίου 2017, το Γενικό Δικαστήριο κάλεσε τους διαδίκους, στο πλαίσιο των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας του άρθρου 89 του Κανονισμού Διαδικασίας, να διατυπώσουν την άποψή τους σχετικά με τη διατήρηση του εννόμου συμφέροντος της προσφεύγουσας στην υπό κρίση διαφορά.
- 30 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 4 Ιανουαρίου 2018, το Κοινοβούλιο ενημέρωσε το Γενικό Δικαστήριο ότι δεν επιθυμούσε να απαντήσει στις ερωτήσεις που έθεσε το Γενικό Δικαστήριο στις 19 Δεκεμβρίου 2017. Η προσφεύγουσα και η Επιτροπή απάντησαν στα μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας στις 5 Ιανουαρίου 2018 και στις 8 Ιανουαρίου 2018, αντιστοίχως. Κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η προσφεύγουσα διατηρεί το έννομο συμφέρον της.
- 31 Στις 20 Νοεμβρίου 2018, το Γενικό Δικαστήριο έθεσε στους διαδίκους νέες ερωτήσεις στο πλαίσιο των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας που προβλέπει το άρθρο 89 του Κανονισμού Διαδικασίας. Οι διάδικοι απάντησαν στις ερωτήσεις αυτές εντός της ταχθείσας προθεσμίας.
- 32 Με απόφαση της 11ης Μαρτίου 2019, ο πρόεδρος του τέταρτου τμήματος του Γενικού Δικαστηρίου ανέστειλε τη διαδικασία στην υπό κρίση υπόθεση έως την έκδοση της απόφασης που περατώνει τη δίκη στην υπόθεση C-460/18 P, ΗΚ κατά Επιτροπής.
- 33 Κατόπιν της μεταβολής της συνθέσεως των τμημάτων του Γενικού Δικαστηρίου, η εισηγήτρια δικαστής τοποθετήθηκε στο έβδομο τμήμα, στο οποίο, κατά συνέπεια, ανατέθηκε η υπό κρίση υπόθεση.
- 34 Με έγγραφο της 23ης Δεκεμβρίου 2019, η Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου ενημέρωσε τους διαδίκους ότι επαναλαμβάνονταν η διαδικασία, κατόπιν της εκδόσεως της αποφάσεως της 19ης Δεκεμβρίου 2019, ΗΚ κατά Επιτροπής (C-460/18 P, EU:C:2019:1119), και τους κάλεσε να υποβάλουν παρατηρήσεις σχετικά με τις συνέπειες που πρέπει να συναχθούν από την απόφαση αυτή για την υπό κρίση υπόθεση. Οι διάδικοι ανταποκρίθηκαν εμπροθέσμως στο αίτημα αυτό.
- 35 Δεδομένου ότι οι κύριοι διάδικοι δεν υπέβαλαν αίτηση για τη διεξαγωγή επ' ακροατηρίου συζητήσεως, το Γενικό Δικαστήριο, κρίνοντας ότι έχει επαρκώς διαφωτιστεί από τα στοιχεία της δικογραφίας, αποφάσισε να αποφανθεί χωρίς να διεξαχθεί επ' ακροατηρίου συζήτηση, σύμφωνα με το άρθρο 106, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας.
- 36 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:
- να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση·
 - να ακυρώσει την απόφαση περί απορρίψεως της διοικητικής ενστάσεως·
 - να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.
- 37 Η Επιτροπή ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:
- να απορρίψει την προσφυγή·
 - να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.
- 38 Το Κοινοβούλιο ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο να απορρίψει την προσφυγή.

V. ΣΚΕΠΤΙΚΟ

A. Επί του αντικειμένου της διαφοράς και της έκτασής του κατόπιν της αναπομπής

- 39 Πρώτον, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, ακυρωτικά αιτήματα προβαλλόμενα τύποις κατά της αποφάσεως περί απορρίψεως διοικητικής ενστάσεως έχουν ως αποτέλεσμα να επιλαμβάνεται το Γενικό Δικαστήριο της πράξεως κατά της οποίας υποβλήθηκε η ένσταση, όταν, αυτά καθεαυτά, δεν έχουν αυτοτελές περιεχόμενο (βλ. αποφάσεις της 6ης Απριλίου 2006, *Camós Grau* κατά Επιτροπής, T-309/03, EU:T:2006:110, σκέψη 43, και της 13ης Ιουλίου 2018, *Curto* κατά Κοινοβουλίου, T-275/17, EU:T:2018:479, σκέψη 63 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 40 Εν προκειμένω, δεδομένου ότι η απόφαση περί απορρίψεως της διοικητικής ενστάσεως απλώς επιβεβαιώνει την προσβαλλόμενη απόφαση, διευκρινίζοντας την αιτιολογία της, διαπιστώνεται ότι το αίτημα ακυρώσεως της αποφάσεως περί απορρίψεως της διοικητικής ενστάσεως δεν έχει αυτοτελές περιεχόμενο και, επομένως, δεν συντρέχει λόγος να διατυπωθεί κρίση ειδικώς επί του αιτήματος αυτού. Εντούτοις, κατά την εξέταση της νομιμότητας της προσβαλλομένης αποφάσεως, πρέπει να ληφθεί υπόψη η αιτιολογία της αποφάσεως περί απορρίψεως της διοικητικής ενστάσεως, καθόσον η αιτιολογία αυτή θεωρείται ότι συμπίπτει με εκείνη της προσβαλλομένης αποφάσεως (πρβλ. απόφαση της 30ής Απριλίου 2019, *Wattiau* κατά Κοινοβουλίου, T-737/17, EU:T:2019:273, σκέψη 43 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 41 Δεύτερον, όσον αφορά την έκταση της διαφοράς κατόπιν αναπομπής, υπενθυμίζεται ότι, κατά τη νομολογία, κατόπιν της ακύρωσης μιας απόφασης και της αναπομπής της υπόθεσης ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, το δικαστήριο αυτό επιλαμβάνεται δυνάμει της εκδοθείσας επί της αιτήσεως αναιρέσεως απόφασης και πρέπει να αποφανθεί εκ νέου επί του συνόλου των λόγων ακυρώσεως που προέβαλε ο προσφεύγων, εξαιρουμένων των στοιχείων του διατακτικού που δεν αναιρέθηκαν με την απόφαση επί της αιτήσεως αναιρέσεως, καθώς και των εκτιμήσεων που συνιστούν το αναγκαίο θεμέλιο των εν λόγω στοιχείων, δεδομένου ότι αυτά έχουν αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 2011, *Marcuccio* κατά Επιτροπής, T-236/02, EU:T:2011:465, σκέψη 83).
- 42 Εν προκειμένω, με το σημείο 1 του διατακτικού της απόφασης επί της αιτήσεως αναιρέσεως, το Γενικό Δικαστήριο αναιρεί την αρχική απόφαση, αφού έκανε δεκτό το πρώτο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως και το τρίτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως. Με τα σκέλη αυτά, η Επιτροπή υποστήριξε, κατ' ουσίαν, ότι το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης είχε υποπέσει σε πλάνη περί το δίκαιο, κρίνοντας ότι το άρθρο 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ έχει την έννοια ότι η Διοίκηση όφειλε να λάβει υπόψη τη σωρευτική διάρκεια των δύο περιόδων γάμου της προσφεύγουσας και ότι η ερμηνεία την οποία είχε δεχθεί το εν λόγω δικαστήριο αντέβαινε στο σαφές γράμμα της διάταξης αυτής. Αντιθέτως, στην απόφαση επί της αιτήσεως αναιρέσεως το Γενικό Δικαστήριο δεν αποφάνθηκε επί των άλλων σκελών του πρώτου και του δεύτερου λόγου αναιρέσεως ούτε επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως.
- 43 Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο πρέπει να αποφανθεί εκ νέου επί του συνόλου των λόγων ακυρώσεως που προέβαλε η προσφεύγουσα, υπό το πρίσμα των νομικών ζητημάτων που επιλύθηκαν με την απόφαση επί της αιτήσεως αναιρέσεως, τα οποία δεσμεύουν το Γενικό Δικαστήριο στο πλαίσιο της αναπομπής.

- 44 Συναφώς, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, με την απόφαση επί της αιτήσεως αναιρέσεως, το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε επίσης επί του δεύτερου λόγου ακυρώσεως που προέβαλε η προσφεύγουσα, ο οποίος αφορά παραβίαση των αρχών της ίσης μεταχείρισης, της απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω ηλικίας και της αναλογικότητας.
- 45 Είναι αληθές ότι, στη σκέψη 63 της απόφασης επί της αιτήσεως αναιρέσεως, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε ότι το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης είχε εξετάσει τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας υπό το πρίσμα της αρχής της απαγόρευσης των διακρίσεων στο πλαίσιο της ερμηνείας του άρθρου 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ. Εντούτοις, το Γενικό Δικαστήριο διευκρίνισε ότι το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης εξέτασε τα επιχειρήματα αυτά μόνον αφού έκρινε προηγουμένως ότι η επίμαχη διάταξη δεν απέκλειε την ερμηνεία κατά την οποία μπορούσε να ληφθεί υπόψη η σωρευτική διάρκεια των περιόδων γάμου της προσφεύγουσας. Ως εκ τούτου, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι, στο μέτρο που η προηγούμενη αυτή ανάλυση ενείχε πλάνη περί το δίκαιο και η αρχική απόφαση έπρεπε να αναιρεθεί για τον λόγο αυτόν, δεν ήταν αναγκαίο να αποφανθεί επί του επιχειρήματος της προσφεύγουσας που αφορούσε προβαλλόμενη παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας.
- 46 Συνεπώς, στην απόφαση επί της αιτήσεως αναιρέσεως, το Γενικό Δικαστήριο δεν αποφάνθηκε επί των σκελών του δεύτερου λόγου αναιρέσεως που αφορούν παραβίαση των αρχών της ίσης μεταχείρισης, της απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω ηλικίας και της αναλογικότητας.

B. Επί της ουσίας

1. Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως, ο οποίος αφορά πλάνη περί το δίκαιο στο πλαίσιο της ερμηνείας των άρθρων 18 και 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ

- 47 Όσον αφορά τον πρώτο λόγο ακυρώσεως που προέβαλε η προσφεύγουσα προς στήριξη της προσφυγής της, ο οποίος αφορά προβαλλόμενη πλάνη περί το δίκαιο στο πλαίσιο της ερμηνείας του άρθρου 18 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ, όπως έκρινε το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης, χωρίς να του προσαφθεί σφάλμα με την απόφαση επί της αιτήσεως αναιρέσεως, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να επικαλεστεί βασίμως την ιδιότητα της επιζώσας συζύγου για να αξιώσει, βάσει της διάταξης αυτής, σύνταξη επιζώντος λόγω του πρώτου γάμου της, ο οποίος συνήφθη στις 7 Μαΐου 1988 και λύθηκε στις 29 Απριλίου 1996 (πρβλ. απόφαση επί της αιτήσεως αναιρέσεως, σκέψη 11, και αρχική απόφαση, σκέψεις 28 και 30).
- 48 Όσον αφορά την προβαλλόμενη πλάνη περί το δίκαιο στο πλαίσιο της ερμηνείας του άρθρου 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ, όπως προκύπτει από τη σκέψη 42 ανωτέρω, στην απόφαση επί της αιτήσεως αναιρέσεως το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ δεν είχε την έννοια ότι η διοίκηση όφειλε να λάβει υπόψη τη σωρευτική διάρκεια των δύο περιόδων γάμου της προσφεύγουσας (πρβλ. απόφαση επί της αιτήσεως αναιρέσεως, σκέψεις 49 και 57).
- 49 Επομένως, πρέπει να κριθεί ότι, εν αντιθέσει προς όσα υποστηρίζει η προσφεύγουσα στο πλαίσιο του πρώτου λόγου ακυρώσεως, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πλάνη στο πλαίσιο της ερμηνείας του άρθρου 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ εκτιμώντας ότι έπρεπε να ληφθεί υπόψη μόνον η διάρκεια του δεύτερου γάμου της προσφεύγουσας με τον αποβιώσαντα σύζυγό της, διάρκεια η οποία έπεται της αποχώρησης αυτού από την ενεργό υπηρεσία, προκειμένου να ελεγχθεί αν πληρούνταν η προβλεπόμενη στο άρθρο 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ προϋπόθεση της ελάχιστης πενταετούς διάρκειας του γάμου για τη θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη επιζώντος.

50 Ως εκ τούτου, ο πρώτος λόγος ακυρώσεως είναι αβάσιμος.

2. Επί του δεύτερου λόγου ακυρώσεως, ο οποίος αφορά ένσταση περί ελλείψεως νομιμότητας του άρθρου 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ λόγω παραβιάσεως των αρχών της ίσης μεταχείρισης, της απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω ηλικίας και της αναλογικότητας

- 51 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι το άρθρο 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ, βάσει του οποίου εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση, στερείται νομιμότητας. Υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι το άρθρο αυτό αντιβαίνει στις αρχές της ίσης μεταχείρισης και της απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω ηλικίας, οι οποίες κατοχυρώνονται, μεταξύ άλλων, στα άρθρα 20 και 21 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης) καθώς και στο άρθρο 1δ του ΚΥΚ.
- 52 Κατά την προσφεύγουσα, το άρθρο 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ απαιτεί από τα ζεύγη ηλικιωμένων να έχουν συνάψει γάμο τουλάχιστον προ πενταετίας προκειμένου ο επιζών σύζυγος του συνταξιούχου υπαλλήλου να μπορεί να θεμελιώσει δικαίωμα σε σύνταξη επιζώντος, ενώ, στην περίπτωση ζευγών νεαρότερης ηλικίας κατά τον χρόνο σύναψης του γάμου, όταν ο σύζυγος ήταν ακόμη εν ενεργεία υπάλληλος, ο επιζών σύζυγος θεμελιώνει δικαίωμα σε σύνταξη επιζώντος μετά από ένα και μόνον έτος γάμου βάσει του άρθρου 18 του παραρτήματος αυτού. Τα ζεύγη αυτά τελούν, όμως, σε παρεμφερή οικογενειακή κατάσταση, ανεξαρτήτως του χρόνου κατά τον οποίο επιλέγουν να συνάψουν γάμο, ήτοι πριν από ή μετά την αποχώρηση του υπαλλήλου από την ενεργό υπηρεσία. Συναφώς, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η διάρκεια των εισφορών στο συνταξιοδοτικό καθεστώς της Ένωσης δεν μπορεί να δικαιολογήσει την επίμαχη διαφορετική μεταχείριση.
- 53 Επιπλέον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η θεσπισθείσα διαφορετική μεταχείριση δεν μπορεί να δικαιολογηθεί αντικειμενικώς και ευλόγως από τον σκοπό της καταπολέμησης των γάμων ευκαιρίας και της απάτης. Η διαφορετική μεταχείριση μεταξύ ζευγών με βάση τον χρόνο σύναψης του γάμου υπερβαίνει, κατά την προσφεύγουσα, το πρόσφορο και αναγκαίο μέτρο για την επίτευξη του σκοπού αυτού, καθόσον ουδόλως λαμβάνεται υπόψη η ατομική κατάσταση του επιζώντος συζύγου. Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει, μεταξύ άλλων, την πλήρη αδυναμία ανατροπής του τεκμηρίου απάτης. Προσθέτει ότι ο σκοπός της διασφάλισης της οικονομικής ισορροπίας του συνταξιοδοτικού καθεστώτος της Ένωσης ωσαύτως δεν μπορεί να δικαιολογήσει την προβλεπόμενη προϋπόθεση πέντε ετών γάμου, δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι περιπτώσεις όπως η επίμαχη θα μπορούσαν να επηρεάσουν την ισορροπία αυτή. Εν πάση περιπτώσει, το Δικαστήριο δεν δέχεται δικαιολογητικούς λόγους αμιγώς δημοσιονομικής φύσεως.
- 54 Η Επιτροπή αμφισβητεί το παραδεκτό της ενστάσεως περί ελλείψεως νομιμότητας του άρθρου 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ, υποστηρίζοντας ότι ούτε το ζήτημα της δυσμενούς διάκρισης λόγω ηλικίας ούτε το ζήτημα της παραβίασης της αρχής της αναλογικότητας προβλήθηκαν με τη διοικητική ένσταση. Επομένως, η προσφεύγουσα παρέβη τον κανόνα της αντιστοιχίας μεταξύ της διοικητικής ένστασης και της προσφυγής.
- 55 Επικουρικώς, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η υπό κρίση ένσταση ελλείψεως νομιμότητας είναι αβάσιμη. Θεωρεί ότι η επίμαχη διαφορετική μεταχείριση δεν βασίζεται στην ηλικία του υπαλλήλου, αλλά στη συνταξιοδότησή του ή μη. Επιπλέον, ο υπάλληλος και ο πρώην υπάλληλος, καθώς και οι σύζυγοί τους, δεν τελούν σε παρεμφερείς καταστάσεις, στο μέτρο που στην πρώτη περίπτωση η σταδιοδρομία του υπαλλήλου εξελίσσεται και αυτός εξακολουθεί να

- εργάζεται και να καταβάλλει συνταξιοδοτικές εισφορές, ενώ στη δεύτερη περίπτωση αυτό δεν συμβαίνει πλέον. Αυτή η διαφορά μεταξύ των καταστάσεων αναγνωρίστηκε, κατά την Επιτροπή, με την απόφαση της 17ης Ιουνίου 1993, Arauxo-Dumay κατά Επιτροπής (T-65/92, EU:T:1993:47).
56. Εν πάση περιπτώσει, η επίμαχη διαφορετική μεταχείριση δικαιολογείται στο μέτρο που η σύνταξη επιζώντος αποκτάται έμμεσα χάρη στις εισφορές που κατέβαλε ο υπάλληλος στο συνταξιοδοτικό καθεστώς προτού συνταξιοδοτηθεί. Κατά την Επιτροπή, ο ΚΥΚ απαιτεί προϋφιστάμενο οικονομικό δεσμό μεταξύ του θεσμικού οργάνου και του επιζώντος συζύγου που ζητεί να του χορηγηθεί σύνταξη επιζώντος, ο οποίος δημιουργείται όταν, διά του γάμου, ο σύζυγος του αποβιώσαντος υπαλλήλου επωμίστηκε εμμέσως το βάρος των εισφορών που εισπράχθηκαν επί του μισθού του υπαλλήλου κατά τις περιόδους εργασίας του.
57. Επιπλέον, η διαφορετική μεταχείριση δικαιολογείται, κατά την Επιτροπή, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού αυτού καθεαυτών της σύνταξης επιζώντος, ο οποίος είναι η διασφάλιση της υλικής ευημερίας του επιζώντος συζύγου υπαλλήλου. Ο κίνδυνος να θιγεί η ευημερία αυτή είναι μεγαλύτερος στην περίπτωση επιζώντος συζύγου υπαλλήλου, ο οποίος αιφνιδιάζεται από τον θάνατό του ενώ ήταν εν ενεργεία, από ό,τι στην περίπτωση επιζώντος συζύγου πρώην υπαλλήλου, καθόσον ο επιζών σύζυγος είχε τον χρόνο να λάβει τα αναγκαία μέτρα ώστε να διασφαλίσει την οικονομική ασφάλειά του.
58. Εξάλλου, σκοπός της προϋπόθεσης της ελάχιστης πενταετούς διάρκειας του γάμου, η οποία επιβάλλεται στον επιζώντα σύζυγο όταν ο γάμος συνήφθη μετά την αποχώρηση του υπαλλήλου από την ενεργό υπηρεσία, είναι η αποτροπή της απάτης και η διασφάλιση της οικονομικής ισορροπίας του συνταξιοδοτικού καθεστώτος. Κατά την Επιτροπή, ο κίνδυνος απάτης είναι μεγαλύτερος όταν ο γάμος συνάπτεται μετά την αποχώρηση του υπαλλήλου από την ενεργό υπηρεσία, διότι ο θάνατος καθίσταται περισσότερο προβλέψιμος. Επομένως, η προϋπόθεση πενταετούς διάρκειας του γάμου αποσκοπεί να εμποδίσει τους γάμους *in extremis*, με κύριο σκοπό τη θεμελίωση του δικαιώματος σε σύνταξη επιζώντος υπέρ του επιζώντος συζύγου πρώην υπαλλήλου.
59. Το Κοινοβούλιο επισημαίνει, εξάλλου, ότι η προϋπόθεση της ελάχιστης πενταετούς διάρκειας του γάμου συμβάλλει στην αποτροπή της κατάχρησης, από νεαρότερο άτομο, της αδυναμίας συνταξιούχου υπαλλήλου μεγαλύτερης ηλικίας, με την προσδοκία ταχείας απόκτησης του ισόβιου δικαιώματος σε σύνταξη επιζώντος.

α) Επί του παραδεκτού της ενστάσεως περί ελλείψεως νομιμότητας του άρθρου 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ

60. Από τη νομολογία προκύπτει ότι, κατ' αρχήν, η συστηματική διάρθρωση του παρεμπόπτοντος αυτού μέσου έννομης προστασίας δικαιολογεί το να κριθεί ως παραδεκτή η προβληθείσα το πρώτον ενώπιον του δικαστή της Ένωσης ένσταση ελλείψεως νομιμότητας, κατά παρέκκλιση από τον κανόνα περί αντιστοιχίας μεταξύ του δικογράφου της προσφυγής και της διοικητικής ενστάσεως (πρβλ. απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2016, EKT κατά Cerafogli, T-787/14 P, EU:T:2016:633, σκέψη 47). Επομένως, το γεγονός και μόνον ότι η ένσταση περί ελλείψεως νομιμότητας του άρθρου 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ προβλήθηκε το πρώτον κατά το στάδιο της προσφυγής δεν συνεπάγεται το απαράδεκτο της ενστάσεως αυτής.
61. Εντούτοις, η δυνατότητα προβολής ενστάσεως ελλείψεως νομιμότητας στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ υπαλλήλου και θεσμικού οργάνου υπόκειται στην τήρηση ορισμένων προϋποθέσεων παραδεκτού. Δεδομένου ότι πρόκειται για παρεμπόπτον μέσο έννομης προστασίας, προϋποθέτει,

πρώτον, ότι έχει ασκηθεί κύρια προσφυγή, δεύτερον, ότι η προσφυγή βάλλει κατ' αποφάσεως βλαπτικής για τον υπάλληλο, τρίτον, ότι η ως άνω κύρια προσφυγή είναι παραδεκτή, τέταρτον, ότι ο υπάλληλος δεν ήταν σε θέση να ζητήσει την ακύρωση της πράξης γενικής ισχύος επί της οποίας ερείδεται η βλαπτική για τον ίδιο απόφαση και, πέμπτον, ότι υφίσταται επαρκής συνάφεια μεταξύ της πράξης γενικής ισχύος και της προσβαλλομένης ατομικής αποφάσεως (απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2016, ΕΚΤ κατά Cerafogli, T-787/14 P, EU:T:2016:633, σκέψη 67).

- 62 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι η προσφεύγουσα προέβαλε την ένσταση περί ελλείψεως νομιμότητας του άρθρου 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ στο πλαίσιο παραδεκτής κύριας προσφυγής. Αντικείμενο της προσφυγής αυτής είναι η ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως, η οποία είναι βλαπτική για την προσφεύγουσα, καθόσον με αυτήν απορρίφθηκε η αίτησή της για τη χορήγηση σύνταξης επιζώντος. Επιπλέον, η προσφεύγουσα, ως ιδιώτης, δεν ήταν σε θέση να ζητήσει απευθείας την ακύρωση του άρθρου 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ. Τέλος, υφίσταται προδήλως επαρκής συνάφεια μεταξύ του άρθρου 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ και της προσβαλλομένης αποφάσεως, δεδομένου ότι αυτή βασίζεται στην επίμαχη διάταξη.
- 63 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, η ένσταση ελλείψεως νομιμότητας την οποία προβάλλει η προσφεύγουσα κατά του άρθρου 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ είναι παραδεκτή.

β) Επί του βασίμου της ενστάσεως περί ελλείψεως νομιμότητας του άρθρου 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ

- 64 Υπενθυμίζεται ότι η αρχή της ίσης μεταχείρισης αποτελεί γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 20 του Χάρτη, της οποίας ιδιαίτερη έκφανση είναι η αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων του άρθρου 21, παράγραφος 1, του Χάρτη. Η αρχή αυτή επιβάλλει να μην αντιμετωπίζονται παρεμφερείς καταστάσεις κατά τρόπο διαφορετικό και να μην αντιμετωπίζονται διαφορετικές καταστάσεις καθ' όμοιο τρόπο, εκτός αν τούτο δικαιολογείται αντικειμενικώς (βλ. απόφαση της 5ης Ιουλίου 2017, Fries, C-190/16, EU:C:2017:513, σκέψεις 29 και 30 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 65 Κατά τη νομολογία, για να είναι δυνατόν να προσαφθεί στον νομοθέτη της Ένωσης ότι παραβίασε την αρχή της ίσης μεταχείρισης, πρέπει να έχει αντιμετωπίσει με διαφορετικό τρόπο παρεμφερείς καταστάσεις, με συνέπεια την περιέλευση ορισμένων προσώπων σε μειονεκτική θέση σε σχέση με άλλα (πρβλ. απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 2018, FV κατά Συμβουλίου, T-750/16, EU:T:2018:972, σκέψη 89 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 66 Η απαίτηση περί παρεμφερούς χαρακτήρα των καταστάσεων εκτιμάται λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των στοιχείων που τις χαρακτηρίζουν. Τα στοιχεία αυτά πρέπει, ειδικότερα, να προσδιορίζονται και να εκτιμώνται υπό το πρίσμα του αντικειμένου και του σκοπού της πράξης της Ένωσης που εισάγει την εν λόγω διάκριση. Πρέπει, επιπλέον, να λαμβάνονται υπόψη οι αρχές και οι σκοποί του τομέα στον οποίο εμπίπτει η επίμαχη πράξη (βλ. απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, ΗΚ κατά Επιτροπής, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, σκέψη 67 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 67 Επιπροσθέτως, προκειμένου να κριθεί αν η μεταχείριση από τον ΚΥΚ των καταστάσεων που πρέπει να συγκριθούν συνιστά παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, η σχετική εκτίμηση πρέπει να βασίζεται σε ανάλυση η οποία εστιάζει στο πλέγμα των κανόνων δικαίου που διέπουν

- τις θέσεις των προσώπων που τελούν σε καθεμία από τις καταστάσεις που πρέπει να συγκριθούν, λαμβανομένου ιδίως υπόψη του σκοπού της επίμαχης διάταξης (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 9ης Μαρτίου 2017, *Milkova*, C-406/15, EU:C:2017:198, σκέψη 58).
- 68 Προκειμένου η διαφορετική μεταχείριση να συνάδει προς τις γενικές αρχές της ίσης μεταχείρισης και της απαγόρευσης των διακρίσεων, πρέπει να δικαιολογείται βάσει αντικειμενικού και εύλογου κριτηρίου και να τελεί σε αναλογία προς τον σκοπό που επιδιώκεται με τη διαφοροποίηση αυτή (πρβλ. απόφαση της 15ης Φεβρουαρίου 2005, *Pyrges* κατά Επιτροπής, T-256/01, EU:T:2005:45, σκέψη 61). Συναφώς, κατά το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, κάθε περιορισμός στην άσκηση των δικαιωμάτων και ελευθεριών που αναγνωρίζονται σε αυτόν πρέπει να προβλέπεται από τον νόμο και να σέβεται το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών. Με γνώμονα την αρχή της αναλογικότητας, οι περιορισμοί επιτρέπονται μόνον εφόσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πράγματι σε σκοπούς γενικού συμφέροντος τους οποίους αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των τρίτων.
- 69 Από τη νομολογία προκύπτει ότι η αρχή της αναλογικότητας απαιτεί οι πράξεις των θεσμικών οργάνων της Ένωσης να μη βαίνουν του πρόσφορου και αναγκαίου μέτρου για την επίτευξη των θεμιτών σκοπών που επιδιώκει η σχετική ρύθμιση, εξυπακούεται δε ότι, όταν υφίσταται δυνατότητα επιλογής μεταξύ περισσότερων του ενός κατάλληλων μέτρων, πρέπει να επιλέγεται το λιγότερο επαχθές και ότι τα δυσμενή αποτελέσματα που προκαλούνται δεν πρέπει να είναι δυσανάλογα σε σχέση με τους επιδιωκόμενους σκοπούς (βλ. απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2016, *Bodson* κ.λπ. κατά ΕΤΕπ, T-240/14 P, EU:T:2016:104, σκέψη 116 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 70 Επισημαίνεται, εντούτοις, ότι, προκειμένου να καταπολεμήσει τις καταχρήσεις ή ακόμη και την απάτη, ο νομοθέτης της Ένωσης διαθέτει εξουσία εκτίμησης κατά τον καθορισμό του δικαιώματος σύνταξης επιζώντος (απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, *HK* κατά Επιτροπής, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, σκέψη 89). Η αναγνώριση αυτής της εξουσίας εκτίμησης του νομοθέτη συνεπάγεται ότι είναι αναγκαίο να ελέγχεται αν ο νομοθέτης της Ένωσης μπορεί ευλόγως να κρίνει ότι η θεσπισθείσα διαφορετική μεταχείριση μπορεί να είναι πρόσφορη και αναγκαία για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού (πρβλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 2018, *FV* κατά Συμβουλίου, T-750/16, EU:T:2018:972, σκέψη 114 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 71 Το αν η προβλεπόμενη στο άρθρο 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ προϋπόθεση ελάχιστης διάρκειας του γάμου αντιβαίνει στις γενικές αρχές της ίσης μεταχείρισης και της απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω ηλικίας, λαμβανομένων υπόψη των σκοπών που επιδιώκονται με την προϋπόθεση αυτή, πρέπει να ελεγχθεί υπό το πρίσμα του συνόλου των ως άνω αρχών. Επομένως, πρέπει να εξεταστεί αν η προϋπόθεση αυτή προβλέπεται από τον νόμο και σέβεται το βασικό περιεχόμενο του δικαιώματος ίσης μεταχείρισης και της απαγόρευσης των διακρίσεων, αν οι καταστάσεις που προβλέπονται στα άρθρα 18 και 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ είναι παρεμφερείς και, σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, αν η προϋπόθεση ελάχιστης πενταετούς διάρκειας του γάμου, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ, επιδιώκει σκοπό γενικού συμφέροντος. Συναφώς, πρέπει να ελεγχθεί αν είναι εύλογο να κρίνει ο νομοθέτης της Ένωσης ότι η θεσπισθείσα διαφορετική μεταχείριση μπορεί να είναι πρόσφορη και αναγκαία για την επίτευξη του σκοπού αυτού.

1) Επί της υπάρξεως διαφορετικής μεταχείρισης

- 72 Υπενθυμίζεται ότι, στην απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, ΗΚ κατά Επιτροπής (C-460/18 P, EU:C:2019:1119, σκέψη 68), το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι σκοπός της σύνταξης επιζώντος είναι να χορηγηθεί στον επιζώντα σύζυγο ένα εισόδημα που να αντισταθμίζει εν μέρει την απώλεια των εισοδημάτων του αποβιώσαντος συζύγου. Κατά το Δικαστήριο, το δικαίωμα αυτό δεν υπόκειται σε προϋποθέσεις εισοδημάτων ή περιουσίας από τις οποίες συνάγεται αδυναμία του επιζώντος συζύγου να αντιμετωπίσει τις ανάγκες του και βάσει των οποίων αποδεικνύεται προγενέστερη οικονομική εξάρτησή του από τον αποβιώσαντα (πρβλ. απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, ΗΚ κατά Επιτροπής (C-460/18 P, EU:C:2019:1119, σκέψη 69).
- 73 Η χορήγηση της σύνταξης επιζώντος εξαρτάται, αντιθέτως, μόνον από τη νομική φύση των δεσμών που συνέδεαν το ενδιαφερόμενο πρόσωπο με τον αποβιώσαντα υπάλληλο (πρβλ. απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, ΗΚ κατά Επιτροπής, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, σκέψη 70). Πρέπει δε επιπλέον να πληρούνται η προϋπόθεση της ελάχιστης διάρκειας του γάμου, συγκεκριμένα ένα έτος κατά το άρθρο 18 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ και πέντε έτη κατά το άρθρο 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ.
- 74 Τούτου λεχθέντος, διαπιστώνεται ότι τα άρθρα 18 και 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ αντιμετωπίζουν διαφορετικά τον επιζώντα σύζυγο πρώην υπαλλήλου ανάλογα με το αν ο γάμος συνήφθη πριν από την αποχώρηση του υπαλλήλου από την ενεργό υπηρεσία ή μετά από αυτήν. Όπως επισημαίνει και το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 47 της απόφασης επί της αιτήσεως αναιρέσεως, η ημερομηνία του γάμου συνιστά, επομένως, το κριτήριο που επέλεξε ο νομοθέτης για να διακρίνει μεταξύ των δύο καταστάσεων.
- 75 Η νομική φύση, όμως, των δεσμών που ενώνουν τον επιζώντα σύζυγο με τον αποβιώσαντα υπάλληλο είναι η ίδια, είτε ο γάμος συνήφθη πριν από την αποχώρηση του αποβιώσαντος από την ενεργό υπηρεσία είτε μετά από αυτήν. Αυτή η νομική φύση δεν διαφέρει ανάλογα με το αν οι υπάλληλοι ασκούσαν επαγγελματική δραστηριότητα ή όχι και ανάλογα με το ύψος των εισφορών στο συνταξιοδοτικό καθεστώς της Ένωσης οι οποίες καταβλήθηκαν ή οφείλονται ακόμη.
- 76 Επιπλέον, τα άρθρα 18 και 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ προβλέπουν αμφότερα το δικαίωμα σύνταξης επιζώντος για τον επιζώντα σύζυγο πρώην υπαλλήλου ο οποίος δεν είναι πλέον εν ενεργεία και, κατά συνέπεια, δεν καταβάλλει πλέον εισφορές στο συνταξιοδοτικό καθεστώς της Ένωσης κατά τον χρόνο του θανάτου του.
- 77 Επομένως, η Επιτροπή δεν μπορεί να επικαλεστεί την απόφαση της 17ης Ιουνίου 1993, Arauco-Dumay κατά Επιτροπής (T-65/92, EU:T:1993:47), προκειμένου να αποδείξει ότι οι καταστάσεις που προβλέπονται στα άρθρα 18 και 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ είναι διαφορετικές. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τη σκέψη 33 της απόφασης αυτής, το Γενικό Δικαστήριο συνέκρινε, αφενός, την κατάσταση του επιζώντος συζύγου πρώην υπαλλήλου που αποβίωσε μετά τη λήξη των καθηκόντων του και αφού έλαβε τις παροχές και τα ευεργετήματα που προβλέπει ο κανονισμός ο οποίος διέπει την κατάσταση αυτή και, αφετέρου, την κατάσταση του επιζώντος συζύγου του υπαλλήλου που αποβίωσε ενώ ήταν ακόμη εν ενεργεία, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 17 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ.
- 78 Συνεπώς, τα επιχειρήματα της Επιτροπής κατά τα οποία η επίμαχη διαφορετική μεταχείριση συνδέεται με την εξέλιξη της σταδιοδρομίας του υπαλλήλου και τις εισφορές στο συνταξιοδοτικό καθεστώς είναι απορριπτέα.

- 79 Επιπλέον, σκοπός της σύνταξης επιζώντος, της οποίας το καθεστώς προβλέπεται στα άρθρα 18 και 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ, είναι να αντισταθμίσει, προς όφελος του επιζώντος συζύγου, την απώλεια εισοδήματος η οποία προκαλείται από τον θάνατο του πρώην υπαλλήλου. Πρόκειται συνεπώς για τη χορήγηση αντισταθμιστικού εισοδήματος στον επιζώντα σύζυγο (βλ. σκέψη 72 ανωτέρω). Επομένως, το γεγονός ότι ο αποβιώσας υπάλληλος συνήψε γάμο πριν από ή μετά την αποχώρησή του από την ενεργό υπηρεσία δεν είναι ικανό να μεταβάλλει ουσιωδώς την κατάσταση του επιζώντος συζύγου όσον αφορά τα περιουσιακά δικαιώματά του. Επιπλέον, όπως προκύπτει από τη σκέψη 72 ανωτέρω, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το ύψος των οικονομικών αναγκών του επιζώντος συζύγου και η ενδεχόμενη οικονομική εξάρτησή του από τον αποβιώσαντα υπάλληλο ή πρώην υπάλληλο δεν συνιστούν κριτήριο το οποίο πρέπει να ληφθεί υπόψη.
- 80 Επομένως, διαπιστώνεται ότι, για τον σκοπό της χορήγησης σύνταξης επιζώντος κατ' εφαρμογήν του άρθρου 18 ή του άρθρου 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ, η κατάσταση του επιζώντος συζύγου πρώην υπαλλήλου που συνήψε γάμο με τον υπάλληλο πριν από την αποχώρησή του από την ενεργό υπηρεσία δεν διαφέρει από την κατάσταση του επιζώντος συζύγου πρώην υπαλλήλου που συνήψε γάμο με τον πρώην υπάλληλο μετά την εν λόγω αποχώρησή.
- 81 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι υφίσταται διαφορετική μεταχείριση παρεμφερών καταστάσεων ανάλογα με την ημερομηνία σύναψης του γάμου, εφόσον η ημερομηνία αυτή είναι το μόνο στοιχείο το οποίο καθορίζει την εφαρμογή διαφορετικών προϋποθέσεων ελάχιστης διάρκειας του γάμου βάσει των άρθρων 18 και 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ.
- 82 Αυτή η διαφορετική μεταχείριση περιάγει σε μειονεκτική θέση, κατά τη νομολογία που μνημονεύθηκε στη σκέψη 65 ανωτέρω, τον επιζώντα σύζυγο πρώην υπαλλήλου που συνήψε γάμο με τον πρώην υπάλληλο μετά την αποχώρησή του από την ενεργό υπηρεσία, οπότε εφαρμόζεται το καθεστώς του άρθρου 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ, σε σχέση με τον επιζώντα σύζυγο πρώην υπαλλήλου που συνήψε γάμο με τον υπάλληλο πριν από την εν λόγω αποχώρησή, κατάσταση η οποία εμπίπτει στο άρθρο 18 του παραρτήματος αυτού.
- 83 Συναφώς, επισημαίνεται επίσης ότι η προβλεπόμενη στο άρθρο 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ προϋπόθεση ελάχιστης πενταετούς διάρκειας του γάμου περιάγει σε ιδιαιτέρως μειονεκτική θέση τον επιζώντα σύζυγο ο οποίος συνήψε γάμο με πρώην υπάλληλο δεδομένου ότι, στη μεγάλη πλειονότητα των περιπτώσεων, η αποχώρησή του από την ενεργό υπηρεσία συμπίπτει με τη συνταξιοδότησή του, της οποίας η ηλικία καθορίζεται από τον ΚΥΚ, και, ως εκ τούτου, ο υπάλληλος αυτός είναι πιο ηλικιωμένος από έναν εν ενεργεία υπάλληλο. Επομένως, οι πρώην υπάλληλοι τους οποίους αφορά το άρθρο 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ έχουν συνήθως συνάψει γάμο σε μεγαλύτερη ηλικία από τους πρώην υπαλλήλους τους οποίους αφορά το άρθρο 18 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ, οι οποίοι συνήψαν γάμο πριν από την αποχώρησή τους από την ενεργό υπηρεσία. Ως εκ τούτου, η πλήρωση της προβλεπόμενης στο εν λόγω άρθρο 20 προϋπόθεσης της ελάχιστης διάρκειας του γάμου, η οποία ανέρχεται σε πέντε έτη, είναι κατά κανόνα πιο δυσχερής για τον επιζώντα σύζυγο ο οποίος συνήψε γάμο με πρώην υπάλληλο από ό,τι για τον επιζώντα σύζυγο ο οποίος συνήψε γάμο με υπάλληλο πριν από την αποχώρησή του από την ενεργό υπηρεσία, για τον οποίο το άρθρο 18 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ προβλέπει ελάχιστη διάρκεια γάμου ενός μόνον έτους.
- 84 Συνεπώς, λόγω της επιβαλλόμενης ελάχιστης πενταετούς διάρκειας του γάμου, η προβλεπόμενη στο άρθρο 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ μεταχείριση για τον επιζώντα σύζυγο ο οποίος συνήψε γάμο με πρώην υπάλληλο μετά την αποχώρησή του από την ενεργό υπηρεσία

υπηρεσία είναι λιγότερο ευνοϊκή από τη μεταχείριση που προβλέπεται στο άρθρο 18 του εν λόγω παραρτήματος για τον επιζώντα σύζυγο ο οποίος συνήψε γάμο όταν ο υπάλληλος ήταν ακόμη εν ενεργεία και ήταν κατά κανόνα νεότερος από έναν πρώην υπάλληλο.

85 Επομένως, υφίσταται επίσης διαφορετική μεταχείριση παρεμφερών καταστάσεων, βασισμένη έμμεσα στην ηλικία του πρώην υπαλλήλου κατά την ημερομηνία σύναψης του γάμου.

2) Επί της πλήρωσης των κριτηρίων που προβλέπονται στο άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη και του δικαιολογητικού λόγου της διαφορετικής μεταχείρισης

86 Προκαταρκτικώς, διαπιστώνεται ότι η διαφορετική μεταχείριση που θεσπίζεται με το άρθρο 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ προβλέπεται από τον «νόμο» κατά την έννοια του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, στο μέτρο που η διάταξη αυτή προβλέπεται στον ΚΥΚ.

87 Εξάλλου, προκειμένου να δικαιολογήσει την επίμαχη διαφορετική μεταχείριση, η Επιτροπή υποστηρίζει, πρώτον, ότι ο κίνδυνος να θιγεί η ευημερία του επιζώντος συζύγου είναι μεγαλύτερος στην περίπτωση του επιζώντος συζύγου υπαλλήλου, ο οποίος αιφνιδιάζεται από τον θάνατό του ενώ ήταν εν ενεργεία, από ό,τι στην περίπτωση επιζώντος συζύγου πρώην υπαλλήλου, ο οποίος είχε τον χρόνο να λάβει τα αναγκαία μέτρα ώστε να διασφαλίσει την οικονομική ασφάλειά του.

88 Συναφώς, αρκεί η διαπίστωση ότι αμφότερα τα άρθρα 18 και 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ αφορούν τη χορήγηση σύνταξης επιζώντος στον επιζώντα σύζυγο πρώην υπαλλήλου δικαιούχου σύνταξης γήρατος. Επομένως, σε αμφότερες τις περιπτώσεις, ο επιζών σύζυγος υποβάλλει αίτηση χορήγησης σύνταξης επιζώντος όταν ο σύζυγός του έχει ήδη αποχωρήσει από την ενεργό υπηρεσία. Συνεπώς, το επιχείρημα της Επιτροπής ότι ο θάνατος εν ενεργεία υπαλλήλου αιφνιδιάζει τον επιζώντα σύζυγο περισσότερο από ό,τι ο θάνατος συνταξιούχου πρώην υπαλλήλου είναι αλυσιτελές.

89 Δεύτερον, η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, θεωρεί ότι σκοπός της προβλεπόμενης στο άρθρο 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ ελάχιστης πενταετούς διάρκειας του γάμου είναι, αφενός, η αποτροπή της απάτης και, αφετέρου, η διασφάλιση της οικονομικής ισορροπίας του συνταξιοδοτικού καθεστώτος της Ένωσης. Οι δύο αυτοί σκοποί πρέπει να εξεταστούν διαδοχικά υπό το πρίσμα της νομολογίας που υπομνήσθηκε στη σκέψη 70 ανωτέρω.

i) Επί του σκοπού πρόληψης της απάτης

90 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά το Δικαστήριο, η αρχή της απαγόρευσης της απάτης και της κατάχρησης δικαιώματος αποτελεί γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης, η τήρηση της οποίας επιβάλλεται στους ιδιώτες (απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, ΗΚ κατά Επιτροπής, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, σκέψεις 88 και 89). Επομένως, η καταπολέμηση της απάτης συνιστά σκοπό γενικού συμφέροντος.

91 Συναφώς, από την απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, ΗΚ κατά Επιτροπής (C-460/18 P, EU:C:2019:1119, σκέψεις 89 και 90), προκύπτει, κατ' ουσίαν, ότι προϋπόθεση ελάχιστης ενιαίας διάρκειας του γάμου, όπως η προβλεπόμενη στο άρθρο 17 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ, αποσκοπεί στο να διασφαλίζεται το υπαρκτό και η σταθερότητα των σχέσεων μεταξύ των ενδιαφερόμενων προσώπων και, ως εκ τούτου, δεν είναι προδήλως απρόσφορη σε σχέση με τον σκοπό της καταπολέμησης της απάτης.

- 92 Επομένως, παρίσταται εύλογο να εξαρτάται το δικαίωμα του επιζώντος συζύγου υπαλλήλου ή πρώην υπαλλήλου να λάβει σύνταξη επιζώντος από την προϋπόθεση ότι ο γάμος είχε μια ελάχιστη διάρκεια. Συγκεκριμένα, η προϋπόθεση αυτή διασφαλίζει ότι ο γάμος δεν βασίζεται αποκλειστικά σε παράγοντες ξένους προς ένα κοινό σχέδιο ζωής, όπως είναι αμιγώς οικονομικοί παράγοντες ή παράγοντες που ανάγονται στην εξασφάλιση άδειας διαμονής.
- 93 Υπογραμμίζεται, εντούτοις, ότι το άρθρο 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ, το οποίο εφαρμόζεται όταν ο γάμος έχει συναφθεί μετά την αποχώρηση του υπαλλήλου από την ενεργό υπηρεσία, επιβάλλει προϋπόθεση ελάχιστης διάρκειας του γάμου πενταπλάσια της προβλεπόμενης στο άρθρο 18 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ, το οποίο εφαρμόζεται όταν ο γάμος έχει συναφθεί πριν από την αποχώρηση του υπαλλήλου από την ενεργό υπηρεσία.
- 94 Επομένως, πρέπει να ελεγχθεί επίσης αν η προϋπόθεση της διάρκειας του γάμου την οποία απαιτεί το άρθρο 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ, η οποία δεν επιδέχεται καμία εξαίρεση, βαίνει προδήλως πέραν του αναγκαίου μέτρου για να διασφαλισθεί ότι δεν συντρέχει απάτη.
- 95 Συναφώς, διαπιστώνεται, καταρχάς, ότι η δικογραφία δεν περιέχει καμία πειστική εξήγηση και κανένα αποδεικτικό στοιχείο προς στήριξη του επιχειρήματος της Επιτροπής και του Κοινοβουλίου ότι η πιθανότητα σύναψης γάμου με σκοπό την απάτη αυξάνεται μετά την αποχώρηση του υπαλλήλου από την ενεργό υπηρεσία, με αποτέλεσμα, για παράδειγμα, ο υπάλληλος ο οποίος συνάπτει γάμο την παραμονή της αποχώρησής του να είναι λιγότερο πιθανό να συνάπτει γάμο με σκοπό την απάτη από τον υπάλληλο ο οποίος συνάπτει γάμο την επομένη της αποχώρησης αυτής. Η Επιτροπή και το Κοινοβούλιο ωσαύτως δεν εξέθεσαν τους λόγους για τους οποίους ο υπάλληλος ο οποίος αποχώρησε από την ενεργό υπηρεσία είναι λιγότερο σε θέση να προστατευτεί από τις προθέσεις εξαπάτησης τις οποίες έχει το πρόσωπο που επιθυμεί να συνάψει γάμο με αυτόν απ' ό,τι υπάλληλος ο οποίος είναι ακόμη εν ενεργεία, με αποτέλεσμα να είναι αναγκαία η επιβολή πενταπλάσιας ελάχιστης διάρκειας γάμου όταν ο γάμος συνάπτεται μετά την αποχώρηση του υπαλλήλου από την ενεργό υπηρεσία.
- 96 Εν συνεχεία, κατά πάγια νομολογία, ένα γενικό τεκμήριο απάτης δεν αρκεί για τη δικαιολόγηση μέτρου το οποίο θίγει τους σκοπούς που επιδιώκει η Συνθήκη ΛΕΕ (βλ. απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2012, Επιτροπή κατά Βελγίου, C-577/10, EU:C:2012:814, σκέψη 53 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 97 Επιπλέον, επισημαίνεται ότι η διάρκεια του γάμου δεν είναι κατ' ανάγκην το μόνον αντιπροσωπευτικό στοιχείο του ειλικρινούς χαρακτήρα του (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 20ής Ιουνίου 2013, Giersch κ.λπ., C-20/12, EU:C:2013:411, σκέψεις 72 και 73 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 18ης Ιουλίου 2013, Prinz και Seeberger, C-523/11 και C-585/11, EU:C:2013:524, σκέψεις 36 και 37 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 98 Το άρθρο 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ προβλέπει, όμως, αποκλειστικά και μόνον την προϋπόθεση ελάχιστης πενταετούς διάρκειας του γάμου, χωρίς καμία εξαίρεση, με αποτέλεσμα να είναι αδύνατο για τον επιζώντα σύζυγο ο οποίος συνήψε γάμο μετά την αποχώρηση του πρώην υπαλλήλου από την ενεργό υπηρεσία να υποστηρίξει ότι ο γάμος συνήφθη καλόπιστα, και τούτο ανεξαρτήτως των αντικειμενικών αποδεικτικών στοιχείων που μπορεί να προσκομίσει προς τούτο. Τοιουτοτρόπως, η διάταξη αυτή θεσπίζει γενικό και αμάχητο τεκμήριο απάτης για τους γάμους που διήρκεσαν λιγότερο από πέντε έτη.

- 99 Αντιθέτως, το άρθρο 18, δεύτερο εδάφιο, του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ προβλέπει αντικειμενικές περιστάσεις, υπό τις οποίες δεν απαιτείται καμία ελάχιστη διάρκεια του γάμου, ήτοι τη γέννηση τέκνου από τον γάμο του υπαλλήλου πριν από την αποχώρησή του από την ενεργό υπηρεσία, εφόσον ο επιζών σύζυγος επιμελείται ή έχει επιμεληθεί του τέκνου αυτού. Επομένως, στην περίπτωση γάμου συναφθέντος πριν από την αποχώρηση του πρώην υπαλλήλου από την ενεργό υπηρεσία, ο νομοθέτης θεώρησε ότι υφίστανται αντικειμενικές περιστάσεις υπό τις οποίες είναι δυνατή η ανατροπή του τεκμηρίου απάτης.
- 100 Οι αντικειμενικές περιστάσεις που μνημονεύονται στην προηγούμενη σκέψη συνιστούν σαφή κριτήρια για την αποτελεσματική διαχείριση των συντάξεων επιζώντος, τηρουμένης της αρχής της ασφάλειας δικαίου.
- 101 Εν προκειμένω, παρότι ο δεύτερος γάμος της προσφεύγουσας συνήφθη μετά την αποχώρηση του συζύγου της από την ενεργό υπηρεσία, πλείονα αντικειμενικά στοιχεία καταδεικνύουν ότι δεν πρόκειται για γάμο με σκοπό την απάτη. Συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα και ο σύζυγός της έζησαν ως ζεύγος από το 1985. Στις 10 Ιουνίου 1987, απέκτησαν ένα τέκνο. Στις 7 Μαΐου 1988, συνήψαν τον πρώτο γάμο τους. Είναι αληθές ότι ο γάμος τους λύθηκε με διαζύγιο στις 29 Απριλίου 1996, πλην όμως συμβίωσαν εκ νέου από το 2002 και συνήψαν νέο γάμο στις 20 Αυγούστου 2012. Εξάλλου, ούτε η Επιτροπή ούτε το Κοινοβούλιο υποστήριξαν ότι η υπό κρίση υπόθεση ενέχει απάτη.
- 102 Επιπλέον, μετά το διαζύγιο, η προσφεύγουσα δεν συνήψε γάμο με άλλο πρόσωπο. Επομένως, όπως επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο μεταξύ άλλων στη σκέψη 56 της απόφασης επί της αιτήσεως αναιρέσεως, ελλείψει δεύτερου γάμου με τον πρώην σύζυγό της, η προσφεύγουσα θα είχε δικαίωμα σε σύνταξη επιζώντος ως διαζευγμένη σύζυγος, βάσει του άρθρου 27 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ, δικαίωμα το οποίο απώλεσε λόγω της σύναψης του δεύτερου γάμου.
- 103 Εξάλλου, λαμβανομένης υπόψη της συνήθως μεγαλύτερης ηλικίας των πρώην υπαλλήλων του άρθρου 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ, η εκπλήρωση της προϋπόθεσης της ελάχιστης πενταετούς διάρκειας του γάμου είναι ιδιαίτερος δυσχερής για τους επιζώντες συζύγους που συνήψαν γάμο με πρώην υπάλληλο. Επομένως, η προϋπόθεση αυτή μπορεί να αποκλείσει από το δικαίωμα της σύνταξης επιζώντος σημαντικό αριθμό εκ των συζύγων αυτών οι οποίοι θα μπορούσαν, εντούτοις, να αποδείξουν την έλλειψη απάτης.
- 104 Υπενθυμίζεται, τέλος, ότι ο νομοθέτης δεν αποκλείει πάντοτε κάθε ατομική εκτίμηση στον ΚΥΚ. Συγκεκριμένα, το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο δ', του παραρτήματος VII του ΚΥΚ προβλέπει ότι υπάλληλος ο οποίος δεν πληροί τις προβλεπόμενες προϋποθέσεις χορήγησης επιδόματος στέγης μπορεί, «με ειδική και αιτιολογημένη απόφαση της αρμοδίας για διορισμούς αρχής, λαμβανομένη βάσει αποδεικτικών εγγράφων», να λάβει το επίδομα εάν αναλαμβάνει εντούτοις πραγματικά οικογενειακά βάρη.
- 105 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι δεν είναι εύλογο να θεωρηθεί ότι η προβλεπόμενη στο άρθρο 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ προϋπόθεση ελάχιστης πενταετούς διάρκειας του γάμου, ήτοι διάρκειας πενταπλάσιας από την προβλεπόμενη στο άρθρο 18 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ, η οποία δεν επιδέχεται καμία εξαίρεση επιτρέπουσα να αποδειχθεί ότι δεν συντρέχει απάτη, ανεξαρτήτως των προσκομιζόμενων αντικειμενικών αποδεικτικών στοιχείων, μπορεί να είναι αναγκαία για την επίτευξη του σκοπού της καταπολέμησης της απάτης.

ii) Επί του σκοπού διασφάλισης της οικονομικής ισορροπίας του συνταξιοδοτικού καθεστώτος της Ένωσης

- 106 Προκαταρκτικώς, διευκρινίζεται ότι έχει κριθεί ότι ο σκοπός που συνίσταται στη διασφάλιση της οικονομικής ισορροπίας του συνταξιοδοτικού καθεστώτος της Ένωσης μπορεί να θεωρηθεί θεμιτός (πρβλ. απόφαση της 15ης Φεβρουαρίου 2005, Pyres κατά Επιτροπής, T-256/01, EU:T:2005:45, σκέψεις 64 και 65). Εντούτοις, επισημαίνεται ότι ο σκοπός αυτός, ο οποίος συνιστά δημοσιονομικό λόγο, δεν μπορεί να δικαιολογήσει αφ' εαυτού την παρέκκλιση από τη γενική αρχή της ίσης μεταχείρισης (πρβλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 21ης Ιουλίου 2011, Fuchs και Köhler, C-159/10 και C-160/10, EU:C:2011:508, σκέψη 74).
- 107 Όπως διαπιστώθηκε, όμως, στη σκέψη 105 ανωτέρω, η προβλεπόμενη στο άρθρο 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ προϋπόθεση της ελάχιστης διάρκειας του γάμου δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από τον σκοπό της καταπολέμησης της απάτης. Ως εκ τούτου, η διαφορετική μεταχείριση που θεσπίζεται με τη διάταξη αυτή δεν μπορεί να δικαιολογηθεί απλώς και μόνον από τον σκοπό της διασφάλισης της οικονομικής ισορροπίας του συνταξιοδοτικού καθεστώτος της Ένωσης.
- 108 Εν πάση περιπτώσει, διαπιστώνεται ότι η Επιτροπή και το Κοινοβούλιο δεν προσκόμισαν την ελάχιστη έστω απόδειξη περί του ότι η οικονομική ισορροπία του συνταξιοδοτικού καθεστώτος της Ένωσης θα διακυβευόταν εάν οι επιζώντες σύζυγοι πρώην υπαλλήλων που συνήψαν γάμο μετά την αποχώρηση του υπαλλήλου από την ενεργό υπηρεσία μπορούσαν να λαμβάνουν σύνταξη επιζώντος χωρίς ο γάμος τους να έχει διαρκέσει τουλάχιστον πέντε έτη. Δεν αποδείχθηκε εξάλλου ότι αυτή η οικονομική ισορροπία δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί εάν το άρθρο 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ προέβλεπε εξαιρέσεις από την προϋπόθεση περί ελάχιστης πενταετούς διάρκειας του γάμου.
- 109 Εξάλλου, όσον αφορά το επιχείρημα της Επιτροπής ότι ο επιζών σύζυγος πρώην υπαλλήλου που συνήψε γάμο με τον πρώην υπάλληλο μετά την αποχώρηση του υπαλλήλου από την ενεργό υπηρεσία δεν συμμετείχε στην προσπάθεια συνεισφοράς στο συνταξιοδοτικό καθεστώς της Ένωσης, επισημαίνεται ότι ούτε από το γράμμα του άρθρου 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ ούτε από το πλαίσιο στο οποίο αυτό εντάσσεται προκύπτει ότι η σύνταξη επιζώντος εξαρτάται από την ύπαρξη αρκούντως ισχυρής οικονομικής σχέσης μεταξύ του επιζώντος συζύγου και του θεσμικού οργάνου στο οποίο ασκούσε τα καθήκοντά του ο υπάλληλος ή ο πρώην υπάλληλος. Αντιθέτως, αρκεί ο γάμος που συνήφθη πριν από την αποχώρηση του υπαλλήλου από την ενεργό υπηρεσία να έχει διαρκέσει ένα έτος για να μπορεί ο επιζών σύζυγος να λάβει τη σύνταξη αυτή, ακόμη και αν ο θάνατος επέλθει, για παράδειγμα, στην αρχή της σταδιοδρομίας του υπαλλήλου (κατ' εφαρμογήν του άρθρου 17 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ), ή αν ο γάμος συνήφθη μερικές ημέρες πριν από την αποχώρηση του υπαλλήλου από την ενεργό υπηρεσία (κατ' εφαρμογήν του άρθρου 18 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ).
- 110 Ως εκ τούτου, το άρθρο 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ θεσπίζει διαφορετική μεταχείριση μεταξύ επιζώντων συζύγων πρώην υπαλλήλων η οποία δεν δικαιολογείται ούτε από τον σκοπό της καταπολέμησης της απάτης, δεδομένου ότι δεν είναι αναγκαία για την επίτευξη του σκοπού αυτού ούτε από τον σκοπό της διασφάλισης της οικονομικής ισορροπίας του συνταξιοδοτικού καθεστώτος της Ένωσης.

- 111 Επιπλέον, στο μέτρο που θεσπίζει γενικό και αμάχητο τεκμήριο απάτης όσον αφορά τα ζεύγη των οποίων ο γάμος διήρκεσε λιγότερο από πέντε έτη, μολονότι το γενικό τεκμήριο απάτης δεν θα αρκούσε για να δικαιολογήσει μέτρο το οποίο θίγει τους σκοπούς που επιδιώκει η Συνθήκη ΛΕΕ, το άρθρο 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ δεν σέβεται το βασικό περιεχόμενο του δικαιώματος ίσης μεταχείρισης και της απαγόρευσης των διακρίσεων.
- 112 Συνεπώς, το άρθρο 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ αντιβαίνει στη γενική αρχή της ίσης μεταχείρισης καθώς και στην αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω ηλικίας. Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτή η ένσταση ελλείψεως νομιμότητας που προέβαλε η προσφεύγουσα.
- 113 Ως εκ τούτου, η προσβαλλόμενη απόφαση, η οποία εκδόθηκε βάσει του άρθρου 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ, στερείται νομικής βάσης και, επομένως, πρέπει να ακυρωθεί.

3. Επί του τρίτου λόγου ακυρώσεως, ο οποίος αφορά πλάνη κατά την ερμηνεία του όρου «σύζυγος» κατά την έννοια του καθεστώτος που εφαρμόζεται στη σύνταξη επιζώντος

- 114 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η έννοια του ζεύγους δεν μπορεί να ανάγεται μόνο στη σχέση που στηρίζεται στον γάμο, λαμβανομένης υπόψη της γενικότερης κοινωνικής εξέλιξης στο ζήτημα αυτό εδώ και αρκετά έτη. Κατ' αυτήν, την εξέλιξη αυτή επιβεβαιώνουν, αφενός, το άρθρο 1δ, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του ΚΥΚ, το οποίο εξομοιώνει τις μη έγγαμες σχέσεις συμβίωσης με τον γάμο, και, αφετέρου, η ευρεία αναγνώριση, εντός της Ένωσης, της καταχωρισμένης σχέσης συμβίωσης. Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να παραβλεφθεί η διάρκεια της συμβίωσης της προσφεύγουσας με τον αποβιώσαντα σύζυγό της, όπως επιβεβαιώνεται από πλείονα έγγραφα.
- 115 Η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από το Κοινοβούλιο, αμφισβητεί τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας.
- 116 Υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 20 του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ προβλέπει δικαίωμα σε σύνταξη επιζώντος μόνο για τον επιζώντα «σύζυγο». Αυτό συνεπάγεται ότι ο δικαιούχος της σύνταξης επιζώντος πρέπει να συνδεόταν με τον πρώην υπάλληλο στο πλαίσιο αστικής έννομης σχέσης που γεννά ένα σύνολο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων (πρβλ. απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, ΗΚ κατά Επιτροπής, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, σκέψη 71).
- 117 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει υπενθυμίσει ότι, μολονότι, από ορισμένες απόψεις, οι εν τοις πράγμασι ενώσεις και οι νόμιμες ενώσεις, όπως ο γάμος, ενδέχεται να παρουσιάζουν ομοιότητες, ωστόσο, οι ομοιότητες αυτές δεν συνεπάγονται αναγκαστικά εξομοίωση των δύο αυτών ειδών ένωσης. Πράγματι, ο γάμος χαρακτηρίζεται από την τήρηση αυστηρών διατυπώσεων και δημιουργεί αμοιβαία δικαιώματα και υποχρεώσεις μεταξύ των συζύγων, στις οποίες συγκαταλέγονται τα καθήκοντα αρωγής και αλληλεγγύης (απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, ΗΚ κατά Επιτροπής, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, σκέψεις 72 και 73).
- 118 Εξάλλου, ο νομοθέτης της Ένωσης έχει ρητώς επεκτείνει την εφαρμογή των διατάξεων του ΚΥΚ που αφορούν τους εγγάμους, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, στα πρόσωπα που συνδέονται με καταχωρισμένη μη έγγαμη σχέση συμβίωσης. Συναφώς, από το άρθρο 1δ, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του ΚΥΚ προκύπτει ότι, προκειμένου μια καταχωρισμένη μη έγγαμη σχέση συμβίωσης να εξομοιωθεί με γάμο κατά την έννοια του ΚΥΚ, ο υπάλληλος που έχει συνάψει καταχωρισμένη μη έγγαμη σταθερή σχέση συμβίωσης πρέπει να πληροί τις νομικές προϋποθέσεις που θέτει η εν λόγω διάταξη (απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, ΗΚ κατά Επιτροπής, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, σκέψεις 74 και 76).

- 119 Αντιθέτως, κατά το Δικαστήριο, μια εν τοις πράγμασι ένωση, όπως η ελεύθερη συμβίωση, δεν ανταποκρίνεται στα χαρακτηριστικά αυτά, στο μέτρο που δεν υπόκειται, καταρχήν, σε εκ του νόμου οριζόμενο καθεστώς (απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, ΗΚ κατά Επιτροπής, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, σκέψη 78).
- 120 Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι συμβίωσε με τον αποβιώσαντα πρώην υπάλληλο από το 2002 προτού το ζεύγος τελέσει εκ νέου γάμο το 2012. Εντούτοις, η προσφεύγουσα δεν υποστηρίζει ότι, πριν από την τέλεση του δεύτερου γάμου τους, το ζεύγος είχε συνάψει καταχωρισμένη σχέση συμβίωσης. Επιπλέον, δεν αμφισβητείται ότι ο αποβιώσας πρώην υπάλληλος υπήρξε παντρεμένος με άλλο πρόσωπο στο διάστημα από τις 11 Σεπτεμβρίου 1998 έως τις 22 Δεκεμβρίου 2011.
- 121 Ως εκ τούτου, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να επικαλεστεί το άρθρο 1δ, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του ΚΥΚ.
- 122 Επισημαίνεται εξάλλου ότι, καίτοι λαμβάνει υπόψη το κοινωνικό πλαίσιο εντός του οποίου ασκήθηκε η υπό κρίση προσφυγή, το Γενικό Δικαστήριο δεν μπορεί να διευρύνει το πεδίο εφαρμογής του ΚΥΚ όσον αφορά τον όρο «σύζυγος». Η τροποποίηση αυτή απόκειται στον νομοθέτη (πρβλ. απόφαση της 17ης Ιουνίου 1993, Αραυχο-Dumay κατά Επιτροπής, T-65/92, EU:T:1993:47, σκέψεις 30 και 31).
- 123 Επιπροσθέτως, όπως παρατηρεί η Επιτροπή, κατά τις μεταρρυθμίσεις του ΚΥΚ, ο νομοθέτης έλαβε υπόψη την κοινωνική εξέλιξη. Ειδικότερα, με τον κανονισμό (ΕΚ, Ευρατόμ) 723/2004 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 2004, για την τροποποίηση του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και του καθεστώτος που εφαρμόζεται στο λοιπό προσωπικό των Κοινοτήτων αυτών (ΕΕ 2004, L 124, σ. 1), ο νομοθέτης τροποποίησε το άρθρο 1δ, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του ΚΥΚ προκειμένου να λάβει υπόψη τις περιπτώσεις μη έγγαμων σχέσεων συμβίωσης.
- 124 Κατά συνέπεια, ο τρίτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.
- 125 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι ο πρώτος και ο τρίτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι και ότι η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί βάσει του δεύτερου λόγου ακυρώσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 126 Κατά το άρθρο 133 του Κανονισμού Διαδικασίας, το Γενικό Δικαστήριο αποφασίζει για τα δικαστικά έξοδα με την απόφαση που περατώνει τη δίκη. Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 219 του Κανονισμού Διαδικασίας, το οποίο εφαρμόζεται κατ' αναλογίαν στην παρούσα κατόπιν αναπομπής διαδικασία, και στο μέτρο που, στην απόφαση επί της αιτήσεως αναιρέσεως, το Γενικό Δικαστήριο επιφυλάχθηκε ως προς τα δικαστικά έξοδα, το Γενικό Δικαστήριο πρέπει να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων που αφορούν, αφενός, τις διαδικασίες που κινήθηκαν βάσει του άρθρου 270 ΣΛΕΕ ενώπιον του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης και του Γενικού Δικαστηρίου και, αφετέρου, την αναιρετική διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου.
- 127 Συναφώς, κατά το άρθρο 134, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου.

- 128 Από το προεκτεθέν σκεπτικό της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι η Επιτροπή είναι ο τελικώς ηττηθείς διάδικος. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα που αφορούν, αφενός, την αρχική διαδικασία που κινήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης στην υπόθεση F-104/15 και, αφετέρου, την παρούσα κατόπιν αναπομπής διαδικασία.
- 129 Όσον αφορά την αναιρετική διαδικασία στην υπόθεση T-695/16 P, κατά το άρθρο 211, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, η Επιτροπή πρέπει να φέρει τα δικαστικά έξοδα της. Επιπλέον, δεδομένου ότι το Γενικό Δικαστήριο έκανε δεκτή την αίτηση αναιρέσεως που υπέβαλε η Επιτροπή, η προσφεύγουσα πρέπει να φέρει τα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής.
- 130 Τέλος, κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, τα θεσμικά όργανα που παρεμβαίνουν στη δίκη φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους. Επομένως, το Κοινοβούλιο θα πρέπει να φέρει τα δικαστικά έξοδά του στο πλαίσιο της υπόθεσης F-104/15 και στο πλαίσιο της παρούσας κατόπιν αναπομπής διαδικασίας. Εξάλλου, δεδομένου ότι το Κοινοβούλιο δεν κατέθεσε υπόμνημα στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας και ότι το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε στην εν λόγω διαδικασία χωρίς τη διεξαγωγή επ' ακροατηρίου συζητήσεως, το Κοινοβούλιο δεν έλαβε μέρος στην αναιρετική διαδικασία κατά την έννοια του άρθρου 211, παράγραφος 5, του Κανονισμού Διαδικασίας και, επομένως, δεν υποβλήθηκε σε έξοδα σχετικά με την εν λόγω διαδικασία.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έβδομο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Ακυρώνει την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 24ης Σεπτεμβρίου 2014 περί απορρίψεως της αιτήσεως της RN για τη χορήγηση σύνταξης επιζώντος.
- 2) Η Επιτροπή φέρει, πέραν των δικαστικών εξόδων της, τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η RN στο πλαίσιο της υπόθεσης F-104/15 και στο πλαίσιο της παρούσας κατόπιν αναπομπής διαδικασίας.
- 3) Η Επιτροπή και η RN φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους στο πλαίσιο της υπόθεσης T-695/16 P.
- 4) Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο φέρει τα δικαστικά έξοδά του στο πλαίσιο της υπόθεσης F-104/15 και στο πλαίσιο της παρούσας κατόπιν αναπομπής διαδικασίας.

da Silva Passos

Reine

Truchot

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 16 Δεκεμβρίου 2020.

(υπογραφές)